

Bedre løsninger for hele Trøndelag

Trøndelag Høyres program 2019-2023

Vedtatt 3. februar 2019

Innledning

Trøndelag Høyre vil bygge samfunnet på tillit til enkeltmennesket. Hver enkelt skal ha størst mulig frihet til og ansvar for å forme sitt eget liv og sin egen fremtid basert på respekt for andre og for fellesskapet.

Trøndelag er fjord og fjell, det er viktig jordbruksareal, sterke skole- og universitetsmiljø, allsidig næringsliv, aktivt skogbruk og viktige samferdselsårer. Politikkens funksjon er å legge til rette for at hele Trøndelag får utviklet det potensialet som finnes i vår region. Det gjør vi best ved å føre en aktiv politikk tuftet på Høyres verdier.

Høyre ønsker en skole mer tilpasset de lokale behovene. Derfor vil vi tilpasse skoletilbudet med tanke på lokale fortrinn og kompetanse – Høyre kaller dette profilskoler.

Høyre ønsker at det satses betydelig mer på de fylkeskommunale veiene. Fylkesveiene i regionen trenger et løft og derfor lanserer vi «veimilliarden».

Høyre ønsker at offentlig sektor bygger opp under lokalt næringsliv. Dette kan det offentlige sørge for gjennom å utdanne kompetent arbeidskraft og investeringer i infrastruktur, og ikke ved å ensidig fokusere på tildeling av midler.

For Høyre er den viktigste verdien – troen på enkeltmennesket. Troen på at hver enkelt vet hva som er viktig og riktig for seg selv. Dette programmet er tuftet på Høyres grunnideologi.

Programmet viser hvordan Høyre ønsker å utvikle fylket videre med bedre løsninger for hele Trøndelag.

Godt valg!

Pål Sæther Eiden
Fylkesordførerkandidat, Trøndelag Høyre

Innhold

Innledning	2
Kunnskapskolen gir muligheter for alle	4
Mer læring og mindre frafall	4
Trivsel gir mer læring.....	5
Tilpassede utdanningsløp, mer praksis og flere karriereveier innen yrkesfag.....	5
En aktiv og god skoleeier.....	6
Raskere frem og trygt hjem	7
Sammenhengende og helhetlig veibygging	7
Kollektiv – Buss, bane, fly og båt	8
Energi og miljø.....	9
Infrastruktur som binder fylket sammen	10
Trygge og konkurransedyktige arbeidsplasser	10
Havet	11
Landbruk.....	12
Skogbruk.....	13
Destinasjon Trøndelag.....	13
Innovasjon, forskning og utvikling.....	13
Folkehelse	14
Gode valg for den enkelte	15
Kvalitet og trygghet i tannhelsetjenesten	15
Kultur, idrett og frivillighet	16
Den trønderske kulturarven	16
Frivilligheten – de mange viktige fellesskapene.....	17
Et fritt og levende kulturliv.....	17
Idrett og friluftsliv.....	18
Forenkle, fornye og forbedre	18
Ja-holdning og lokal styring.....	18

Kunnskapsskolen gir muligheter for alle

Mye er bra blant skolene i Trøndelag, men Høyre er ikke fornøyd før Trøndelag har Norges beste videregående skole. For å oppnå dette må vi jobbe for en inkluderende kunnskapsskole, som gir muligheter til alle elever, uansett hvor de kommer fra.

Mer læring og mindre frafall

Den videregående opplæringen er ment å gi et best mulig faglig grunnlag for videre skolegang og deltakelse i arbeidslivet. Derfor bør alle elever gis et tilbud som passer til deres evner, deres ønsker for fremtiden og arbeidsmarkedets behov.

Videre ønsker Høyre å benytte naturlige fortrinn de ulike stedene i regionen har, ved å spille på lag med næringslivet i utformingen av studietilbudet. I det man begynner på en utdanning er det viktig å vite at det er jobbmuligheter i det man er ferdig.

Trøndelag Høyre vil

- Være en pådriver for at skolene i større grad skal benytte forsøk som stimulerer flere elever til å velge fag og retninger som er etterspurt i arbeidslivet.
- Prøve ut en ordning med anonym retting av større prøver, som for eksempel på heldagsprøver.
- Søke om forsøksordning der den skriftlige delen av sidemålsopplæringen gjøres til et eget valgfag.
- Støtte opp om fraværsgrensen.
- Søke om en forsøksordning med et opplæringsløp der elever kan få muligheten til å oppnå generell studiekompetanse på to år.
- Legge til rette for at elever i ungdomsskolen fortsatt kan ta fag på videregående skole, samt at elever i videregående skole kan ta fag og emner på høyskole og universitet.
- Søke om en forsøksordning med nivåvalg i basisfagene slik at alle elever kan få tilpasset undervisning.
- Være positiv til friskoler.
- Innføre fritt skolevalg.
- Søke om forsøksordning for å flytte skriftlig eksamen for avgangskullet til før 17. mai, uten å redusere det totale antallet undervisningstimer.
- Etablere landslinje i realfag i Trondheim.
- Videreføre tilbud som forskningslinjer og realfagsklasser.
- Søke om en forsøksordning med entreprenørskap som valgfag i skolen.
- Ta initiativ til tettere samspill med næringslivet for å sikre bedre opplæring innenfor personlig økonomi i de videregående skolene.

Trivsel gir mer læring

De aller fleste elevene på videregående skole i Trøndelag trives godt på skolen i dag. Trivsel på skolen er viktig for bedre klasse- og skolemiljø, redusert frafall og mer læring. Likevel er det for mange som opplever å bli mobbet på skolen. Slik skal det ikke være. Kampen mot mobbing må fortsette, og Høyre vil føre en klar linje med nulltoleranse mot mobbing.

For å få best mulig resultater er det viktig at skolene kan lære av hverandre. For å fremme og belønne skoler som oppnår gode resultater både når det gjelder fag og miljø, ønsker Høyre å opprette en skolepris. Denne skoleprisen vil også kunne virke som inspirator for andre skoler for å se hvordan man kan bli bedre.

Trøndelag Høyre vil:

- Ha nulltoleranse mot mobbing og hindre utenforskap gjennom å heve kompetansen om mobbing hos lærere og skolehelsetjenesten.
- Jobbe for å styrke skolehelsetjenesten slik at alle elever får god tilgang på hjelp og støtte.
- Legge til rette for et godt elevdemokrati.
- Ha aktiv erfaringsutveksling med private videregående skoler i fylket når det gjelder kvalitetsutvikling, reduksjon av frafall og mobbing.
- Opprette en skolepris som fylkestinget utdeler årlig til en skole som har utmerket seg gjennom året.
- Legge til rette for gode mobilvaner hos elever i videregående skole.

Tilpassede utdanningsløp, mer praksis og flere karriereveier innen yrkesfag

Trøndelag trenger flere dyktige fagarbeidere både i privat og offentlig sektor. Yrkesfagene har fått et betydelig løft av den sittende regjering. Som skoleeier er det viktig at fylkeskommunen støtter opp om og viderefører dette løftet. Høyre vil jobbe for at det legges til rette for flere lærlingeplasser, mer praksis i undervisning og flere tilpassede utdanningsløp. Høyre ønsker å videreutvikle tilbudet innen høyere yrkesfaglig utdanning (tidligere fagskoler), for å sikre yrkesfagenes egenart.

Trøndelag Høyre vil:

- Sørge for at rådgivningstjenesten og karrieresentre har god kompetanse på mulighetene innen både yrkesfag og høyere yrkesutdanning, slik at de kan bidra til synlighet og rekruttering.
- Se på muligheten for en hospiteringsordning for yrkesfaglærere som gir fagpersoner i arbeidslivet mulighet til å undervise i skolen.
- Jobbe for at yrkesfagene har tilgang på oppdatert utstyr der hvor det er nødvendig for å sikre god kvalitet på undervisningen.
- Jobbe for at flere kan få muligheten til å gå vekslingsmodeller, slik at flere elever får relevant praksis også de to første årene av yrkesutdannelsen.
- Videreføre tilbudet med teknisk-allmennfaglig utdanning (TAF).

- Søke om en prøveordning i samarbeid med Trondheim kommune hvor Trondheim Voksenopplæringscenter tilbyr grunnskole og yrkesopplæring parallelt for elever som mangler grunnskole.
- Tilby korte kurs innen håndverksfag o.l. som kan gjøre innvandrere med praktisk yrkeserfaring og fagutdanning fra hjemlandet kvalifisert for arbeidslivet uten å gjennomføre et fullt utdanningsløp.
- Vurdere muligheten for opprettelse av et utdanningsprogram innen bergverk og mineraler, for eksempel ved Oppdal videregående skole, Verdal videregående skole og Orkland/Meldal videregående skole.
- Arbeide for et yrkesfaglig tilbud innen flyfag, for eksempel ved Fosen videregående skole.
- Utvikle tilbudet om høyere yrkesfaglig utdanning slik at det blir tilpasset arbeidslivets behov.
- Støtte etablering av bransjedrevne yrkesfagsskoler.
- Vurdere opprettelsen av et tilbud av høyere fagutdanning innen tradisjonshåndverk, for eksempel ved Røros videregående skole.
- Jobbe for en høyere yrkesfaglig utdanning innen ressurshåndtering i avfallsbransjen, for eksempel ved Olav Duun videregående skole.

En aktiv og god skoleeier

Som skoleeier har fylkeskommunen et ansvar for å legge til rette for læring, samtidig må man ha klare forventninger til resultater. Læreren er den enkeltfaktoren som betyr mest for elevenes læring. Vi er da heldig som har mange faglig sterke, engasjerte og motiverte lærere på skolene, som jobber hver dag for å gi elevene den kunnskapen de trenger. I tillegg til faglig sterke og motiverte lærere, er god ledelse både i klasserommet og på den enkelte skole viktig for elevenes læringsutbytte og resultater. Å investere i læreren, er å investere i elevenes og fylkets fremtid. Derfor vil Høyre jobbe for gode muligheter for lærerne til å holde seg oppdaterte og til påfyll av motivasjon.

Hensikten med all kartlegging i skolen er å øke skolens bidrag til den enkelte elevs læringsutbytte. Da må det også være rom for åpenhet rundt resultatene i skolen. Vi må ta med oss det som er bra, og forbedre det som ikke er bra. På den måten kan vi jobbe oss frem til målet om at Trøndelag har Norges beste videregående skole.

Trøndelag Høyre vil:

- Sørge for fortsatt gode muligheter for lærerne til å ta etter- og videreutdanning.
- Gå kritisk gjennom all rapportering, med sikte på å redusere papirarbeid for lærerne.
- Sørge for at fylket har en samlet kompetanseplan for lærere og ledere.
- Jobbe for åpenhet rundt resultatene i skolen og legge til rette for at skolene kan lære av hverandre, med den hensikt å øke skolens bidrag til elevenes læringsutbytte.

- Sikre at skolenes digitale plattformer er i samsvar med de ansattes og elevenes behov.
- Sikre god skoleledelse på alle videregående skoler i regionen ved å gi rektorer rett og plikt til etter- og videreutdanning.
- Ansette rektorene ved de videregående skolene på åremål.
- Satse på god rådgivningstjeneste, vurdere private supplementer, og jobbe for en felles standard for karriereveiledning i ungdomsskole og videregående skole.
- Vurdere å innføre ordninger slik som "teach first" i samarbeid med næringslivet, hvor nyutdannede benyttes i undervisningen, der hvor dette kan være hensiktsmessig.
- Legge til rette for et godt samarbeid mellom de videregående skolene og høyere utdanningsinstitusjonene i regionen.
- Bedre overgangen og samarbeidet mellom ungdomsskole og videregående skole.
- Sikre et godt voksenopplæringstilbud.

Raskere frem og trygt hjem

Moderne veier, jernbane og annen infrastruktur, er en forutsetning for å binde bo- og arbeidsmarkedene i Trøndelag sammen. Dette er selve grunnlaget for konkurransekraften og arbeidsplassene.

Sammenhengende og helhetlig veibygging

Når det kommer til veiprojekter er det viktig at ressursene brukes godt. Da må planlegging og utbygging skje sammenhengende og helt, og ikke stykkevis og delt. I tillegg må vi ta godt vare på den veikapitalen vi har. Etter flere år med nedprioritering er det nå et stort vedlikeholdsetterslep på trønderske veier. For at varene skal komme raskere frem og folk trygt hjem, er det viktig at dette vedlikeholdsetterslepet ikke øker, men at man jobber systematisk for å redusere etterslepet. Dette vil gi bedre trafiksikkerhet og økt konkurransekraft til næringslivet.

Trøndelag Høyre vil:

- Få raskere ferdigstillelse og lavere kostnader ved at veiene planlegges og bygges ut sammenhengende og helt.
- Benytte offentlig-privat samarbeid og livsløpskontrakter hvor entreprenøren er ansvarlig for vedlikeholdet når det gir best resultat.
- Oppruste fylkesveinettet og sikre bedre vedlikehold av grusveier og asfalterte veier.
- Arbeide for at drift og vedlikehold blir utført kostnadseffektivt og med større samarbeid mellom de ulike vei-eiere.
- Se på muligheten for å opprette et «Trøndelags nye veier» etter modell av statens «Nye veier».
- Holde en høy standard på vedlikehold, spesielt vinterstid. Av hensyn til sikkerhet og fremkommelighet inkluderer dette også å begrense bruk av veisalt.

- Arbeide for å systematisk rassikre veiene i regionen.
- Ha som mål at fylkesveger skal ha et akseltrykk på minimum 10 tonn. Særlig gjelder dette veier som er viktige for næringstransport. Da er det viktig å øke andelen fylkesveger som skal ha fast dekke.
- Bruke infrastrukturen mer optimalt gjennom å bidra til at mer gods kan gå på båt og bane.
- Arbeide for opprustning/standardheving av alle riksveiene i regionen i forbindelse med utarbeidelsen av Nasjonal transportplan.
- Jobbe for å godkjenne alle fylkesveier med tilslutningskryss inn til regionsenter og godsterminaler for modulvogntog.

Kollektiv – Buss, bane, fly og båt

Et bedre kollektivtilbud i hele Trøndelag vil bidra til at flere velger miljøvennlige transportløsninger, og redusere de samlede transportbelastningene på vegene i fylket. Trøndelag har et variert landskap som krever ulike transportløsninger. Det være seg på veien, på skinner, opp i luften eller ut på fjorden.

Trøndelag Høyre vil:

- Se all offentlig transport i sammenheng for å utnytte transportmidlene på en best mulig måte.
- Legge opp til effektive kollektivknutepunkter med et godt utbygd «park and ride»-system som også fungerer som moderne trafikknutepunkt. Arbeide for at kollektivknutepunkt i Trøndelag har tilstrekkelig med areal for parkering og gis overgangsmuligheter mellom kollektivtilbud.
- Være et foregangsfylke i bruk av ny teknologi i kollektivtrafikken.
- Anvende bestillingstransport der dette kan gi et kvalitetsmessig godt og kostnadseffektivt kollektivtilbud.
- Innføre en bedre eierstyring av det fylkeskommunale kollektivselskapet AtB.
- Overføre ansvar for planlegging og drift av kollektivtransporten i Trondheim til Trondheim kommune.
- Arbeide for gode kollektivtilbud også på natt som bringer folk trygt hjem.
- Ha som mål at skoleskyss skal gi elevene kortest mulig reisetid slik at skoledagen ikke blir unødvendig lang.
- Arbeide for at eksisterende og nye aktører innen drosjenæringen kan konkurrere på like vilkår og legge til rette for at aktører i denne næringen også kan yte tjenester innen kollektivtrafikken, bildeling, bestillingstransport osv.
- Arbeide for økt kapasitet og flere avganger på Trønderbanen.
- Jobbe for realisering av flere krysningsspor og på sikt dobbeltspor på strekningen Trondheim-Stjørdal.
- Ha som mål å få til totimersavganger på Dovrebanen.

- Jobbe for elektrifiseringen av Trønderbanen, Meråkerbanen og Rørosbanen.
- Arbeide for å øke kapasiteten og frekvensen på jernbanestrekningen Trondheim-Oslo for å ivareta næringslivets behov.
- Arbeide for gode rammevilkår for småflyplassene i regionen.
- Arbeide for at Avinor foretar nødvendig utbygging ved Trondheim lufthavn, Værnes.
- Jobbe for å få Ørland lufthavn inn på det regionale kortbanenettet.
- Arbeide for å få flere internasjonale avganger fra Trondheim lufthavn.
- Sikre at flyrutene i fylket blir mer tilpasset innbyggernes og næringslivets behov.
- Arbeide for et godt og oppdatert ferge- og hurtigbåttilbud som binder sammen hele regionen
- Sørge for god korrespondanse mellom båt og andre transportmidler.
- Utvikle et utslippsfritt hurtigbåttilbud med god kapasitet i hele fylket.
- Se på muligheten for å etablere felles billettsystem for Brekstad-Valset, Flakk-Rørvik, og Bom Kringsvatnet.

Energi og miljø

Høyres utgangspunkt er generasjonsperspektivet og forvalteransvaret, som sier at vi må etterlate naturen og verden rundt oss i minst like god forfatning til våre etterkommere. Verden står overfor betydelige klima- og miljøutfordringer, og disse må løses internasjonalt, nasjonalt og lokalt, og det med tiltak som settes inn der de gir størst effekt. Et næringsliv som ser fordelene av grønne valg vil være nøkkelen til den grønne omstilling vårt samfunn må gjennom. Det må bli mer lønnsomt å utvikle nye klimavennlige løsninger.

Trøndelag Høyre vil:

- At fylkeskommunen skal stille strenge miljøkrav til egen virksomhet og til leverandører og tilbydere.
- Ha et klart fokus på miljø og ENØK ved nybygg og oppgradering av egne bygg.
- Føre en offensiv klima- og miljøpolitikk som også bidrar til en bærekraftig utvikling i fylket blant annet i kollektivtrafikken.
- Legge til rette for mer produksjon av fornybar energi både i større og mindre anlegg.
- Stimulere til utvikling av prosjekter innen fornybar energi.
- Arbeide for økt produksjon av vannkraft ved modernisering av eldre kraftverk.
- Jobbe for et godt samarbeid mellom kommunene i skog- og klimaarbeid.
- Legge til rette for et aktivt skogbruk med fokus på tiltak som gir økt karbonfangst og karbonbinding.
- Legge til rette for en god og forsvarlig rovdyrpolitikk i tråd med Stortingets rovdyrforlik.

- Fylkeskommunen skal være en aktiv bidragsyter i arbeidet mot marin forsøpling, i samarbeid med staten, kommunene, næringsliv og innbyggere.
- Arbeide for økt tilgjengelighet av ladepunkter for ladbare kjøretøy og for fylling av fossilfrie drivstoff, slik som hydrogen og biogass.
- Premiere innovative og klimavennlige løsninger for drivstoff i kollektivtransporten, til busser, jernbane og ferjer.
- Støtte opp om arbeidet med grønn innovasjon i landbruket som foregår blant annet ved Mære Landbruksskole og Skjetlein Grønt Kompetansesenter.

Infrastruktur som binder fylket sammen

Et effektivt knutepunkt for gods i Trøndelag er viktig både for næringslivet, miljøet og befolkningen. Dagens godsterminal møter ikke dagens standard og derfor bør det etableres en ny terminal sør for Trondheim så snart som mulig.

En god digital infrastruktur er avgjørende for å sikre bosetting over hele landet, et konkurransedyktig næringsliv og en god tilpasning til samfunnsutviklingen. Derfor vil Høyre prioritere at utbygging og oppgradering den digitale infrastrukturen fortsetter.

I kommuner med lang avstand til sykehus, er tilstedeværelse av ambulanse, helsebil, legevakt og jordmorberedskap lokalt avgjørende for tryggheten til folket. Høyre ønsker en gjennomgang av nåværende beredskap, sikre at alle i Trøndelag har god dekning av akuttberedskap nært der de bor og at dette sammenfattes i en egen akuttberedskapsplan.

Trøndelag Høyre vil:

- Arbeide for enklere og raskere planlegging av ny infrastruktur.
- Prioritere samferdselsprosjekter etter næringslivets og samfunnets behov.
- Arbeide for god trafiksikkerhet for alle som ferdes i trafikken i hele regionen.
- Arbeide for at utbyggingen av digital infrastruktur fortsetter, også på sjøen, slik at også maritim virksomhet kan digitaliseres.
- Arbeide for å få gods fra vei til bane og sjø.
- Sikre god fremdrift i planlegging og bygging av ny godsterminal sør for Trondheim.
- Jobbe for at fylket har en hensiktsmessig struktur på sine havner/fiskerihavner.
- Arbeide for at regionen har god tilgang på kraft og at overføringslinjene mellom landsdelene er tilstrekkelig dimensjonert.
- Utarbeide en akuttberedskapsplan for hele fylket.

Trygge og konkurransedyktige arbeidsplasser

Verdiene må skapes før de kan deles, og den beste velferden vil alltid være å ha et arbeid å gå til. Derfor fører Høyre en politikk for å trygge de eksisterende, og gi mulighet til å skape flere lønnsomme arbeidsplasser i privat sektor. Vårt mål er at alle som kan jobbe, skal få muligheten til å jobbe. Den skapende kraften som finnes i hvert enkelt menneske og et fritt

næringsliv, er selve grunnlaget for velferden. Deltagelse i arbeidslivet er viktig både sosialt og for den enkeltes helse.

Næringslivet hviler på en bjelke av små og mellomstore bedrifter, som er avhengige av forutsigbare rammebetingelser, god infrastruktur og tilgang på kompetanse. Til sammen gir dette mange trygge og konkurransedyktige arbeidsplasser i Trøndelag. Mange av disse arbeidsplassene er i tilknytning til de rike naturressursene og de sterke innovasjons- og forskningsmiljøene. Det er viktig at disse næringene og miljøene blir sikret gode rammevilkår for fortsatt vekst.

Trøndelag Høyre vil:

- Føre en aktiv, forutsigbar og fremtidsrettet næringspolitikk som fremmer vekst og nyskaping og ivaretar både eksisterende næringsliv og gründerbedrifter.
- At fylkeskommunen skal være en attraktiv partner for kommunene i det regionale samarbeidet for næringsutvikling.
- Følge opp de ulike strategiske næringsplanene i regionen og være en pådriver for større samhandling mellom kommunene og dermed en mer helhetlig næringsutvikling.
- Fylkeskommunen skal bruke virkemiddelapparatets midler til omstilling og innovasjon.
- Det skal stilles tydelige kriterier for tildeling av fylkeskommunale tilskudd, for å sikre målretting og resultatoppgjørelse.
- Støtte opp rundt arbeidet med forsvarsklyngen MIDSEC og de andre næringsklyngene i regionen.
- Sikre gode rammevilkår for mineralnæringen.
- Forsterke innsatsen for de som har havnet utenfor arbeidslivet, enten det skyldes sykdom, funksjonsnedsettelse, språkferdigheter, eller andre forhold.
- Sikre kommunene større makt og redusere muligheten for statlig inngripen i saker hvor næringsinteresser kommer i konflikt med vern.

Havet

Havbruksnæringen er den viktigste eksportnæringen i Trøndelag. En bærekraftig vekst innen disse sektorene vil skape lønnsomme arbeidsplasser i regionen. Samtidig må vi huske på at havet er mer enn mat. Det representerer også store muligheter for regionen innen forskning og innovasjon. Høyre vil arbeide for stabile og gode rammevilkår og tilgang på kompetanse, som sikrer bærekraftig vekst og verdiskapning, slik at havet kan spille en stor rolle i regionen også i fremtiden.

Trøndelag Høyre vil:

- Bidra til styrking av de tradisjonelle fiskeriene og legge vekt på tiltak som sikrer rekruttering til fiskerinæringen.

- Sikre gode utviklingsmuligheter for oppdrettsnæringen i fylket blant annet ved å legge til rette for soneinndeling og avsetting av arealer til oppdrett
- Arbeide for en bærekraftig vekst der miljø og fiskehelse vektlegges, hvor også hensynet til villaksstammene ivaretas.
- Arbeide for økt forskning på havbruk og fiskeri gjennom lokale forsknings- og utdanningsinstitusjoner.
- Bidra til kompetansesentra som for eksempel blått kompetansesenter og Innovarena.
- Styrke Trøndelags posisjon blant landets ledende havbruksregioner gjennom å heve statusen til etablerte laksehavner i Vikna og Hitra (Kråkøya og Jøsnøya)
- Arbeide for at havbrukskommunene kompenseres etter fordelingsprinsippet i dagens havbruksfondsordning
- Legge til rette for at fiskeindustrien har gode rammevilkår som sikrer lønnsomhet, noe som er en forutsetning for økt aktivitet, produktutvikling og videreforedling.
- Arbeide aktivt imot at det innføres grunnrenteskatt på havbruksnæringen.
- Legge til rette for at en større andel av laksetransport skjer på sjø.
- Bidra til å sikre best mulig markedsadgang for sjømatnæringen.
- Sikre realiseringen av Ocean Space Center.

Landbruk

Trøndelag er et av Norges største og mest mangfoldige matfylker. Næringen er også en viktig bidragsyter til regionens verdiskapning og sysselsetting.

Trøndersk matproduksjon kjennetegnes av mat med høy kvalitet, produsert etter høye nasjonale standarder. Trøndelag er en betydelig produsent av lokalprodusert mat og et foregangsfylke for økologisk matproduksjon. Trøndelag Høyres visjon og ambisjon er å være Norges fremste matregion, som bidrar til verdiskapning, mangfold og bosetting i hele fylket.

Trøndelag Høyre vil:

- Arbeide for å styrke rammebetingelsene for trøndersk næringsmiddelindustri.
- Styrke og videreutvikle samarbeidet mellom kunnskaps- og teknologimiljøene, og næringen.
- Arbeide for best mulig markedstilpasning, samt satse på produksjoner som gir økte markedsmuligheter.
- Ivareta god matjord og legge til rette for nydyrking i hele fylket.
- Bidra til gode agronomiske løsninger som sikrer god ressursutnyttelse, og bærekraftig utvikling.
- Arbeide for å minimere belastningen med rovdyr.
- Bidra til å løfte kompetansemiljøene rundt landbruk og skogbruk i Trøndelag.

- Bygge opp et fyrtårn innen bioøkonomi, i samarbeid med videregående skole, høyskole, forskningsmiljø (Nibio) og næringsliv.

Skogbruk

Skognæringen er viktig for lokal verdiskapning, i tillegg til at den bidrar positivt til CO₂-regnskapet og klimapolitikken. Næringen må gis utviklingsmuligheter, og det må legges til rette for god drift og forvaltning.

Trøndelag Høyre vil:

- Arbeide for å øke skognæringens konkurransekraft ved å fjerne flaskehalsar og ruste opp transportårer som er viktige for næringen.
- Arbeide for å fjerne unødvendige regler og forskrifter som virker hemmende for næringen.
- Være positive til tiltak som utnytter skogressursene bedre og som øker biomassegrunnlaget.
- Arbeide for at det plantes mer skog for å sikre fremtidig produksjon også på nye areal.
- At økt skogvern skal basere seg kun på frivillig vern i ikke-drivverdig skog.

Destinasjon Trøndelag

Trøndersk natur kombinert med et variert kulturliv, en rik landbruks- og matkultur og mangfoldet av kulturminner gir et godt grunnlag for å styrke trøndersk reiselivsnæring. Reiselivsnæringen er en viktig sysselsettingsnæring, med mange små og mellomstore bedrifter.

Trøndelag Høyre vil:

- Legge til rette for at ulike destinasjoner fra fjellregionen til byene og til kysten, kan utvikle sine sterke sider.
- Jobbe for et godt samarbeid mellom destinasjonsselskapene.
- Legge til rette for at lokal mat og drikke i større grad kan inngå som en del av reiselivsproduktet og styrke samarbeidet mellom matprodusentene og restaurantnæringen.
- Støtte opp arbeidet rundt Trøndelag sine rike muligheter for kulturturisme.

Innovasjon, forskning og utvikling

Trøndelag har flere sterke forsknings- og teknologimiljøer, en høyt utdannet og omstillingsdyktig befolkning og rike naturressurser. Dette må vi benytte oss av, slik at vi kan få flere ben å stå på, som bidrar til å sikre lønnsomme arbeidsplasser i regionen for fremtiden.

Trøndelag Høyre vil:

- Arbeide for at det blir lettere for gründere å få tilgang på kapital, kompetanse og informasjon i en oppstartsfasen.
- At fylkets internasjonale satsing skjer i nært samarbeid og forståelse med næringslivet og kunnskapsmiljøene.
- Arbeide for et tettere samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og næringslivet med sikte på mer forsknings- og utviklingsarbeid.
- Støtte opp under arbeidet med NTNUs sammenslåing av campus.
- Styrke regionen som en attraktiv lokasjon for internasjonal arbeidskraft og bedrifter.
- Tilpasse fylkeskommunens innkjøpsordninger slik at flere gründere kan levere tilbud til fylkeskommunen.
- Arbeide for å styrke de regionale traineeordningene.
- Arbeide for at Nord Universitet beholder et desentralisert studietilbud for å ivareta distriktenes behov for kompetente arbeidstakere.

Forsvar

Trøndelag er ett av 4 hovedtyngdepunkt i forsvaret av Norge gjennom blant annet kampflybasen på Ørlandet, Luftkrigsskolen i Trondheim og flere avdelinger på Værnes. I tillegg er Trøndelag viktig i form av forhåndslagre for alliert materiell, mottak av allierte styrker og alliert øving og trening. Dette representerer en betydelig verdiskapning for landsdelen i form av kompetansearbeidsplasser, kjøp av varer og tjenester m.v.

Forsvaret er pålagt å modernisere og effektivisere sin virksomhet for å oppnå økt operativitet uten å gå på bekostning av beredskap. Prop. 151 S – *Kampkraft og bærekraft*, beskriver økt samspill mellom militære og sivile aktører, for å oppnå de beskrevne mål om reduserte driftskostnader innenfor støtte-, vedlikeholds- og forsyningssektoren. Trøndelag må få en betydelig posisjon i dette markedet.

Trøndelag Høyre vil:

- Arbeide for styrking av Forsvarets tilstedeværelse i Trøndelag.
- Sikre realisering av Luftforsvarets skolesenter på Værnes.
- Støtte opp under tilstedeværelse av allierte styrker i Trøndelag.
- Legge til rette for alliert øvingsaktivitet i Trøndelag.
- Arbeide for etablering av private konkurransedyktige drifts-, vedlikeholds- og logistikk-løsninger til Forsvaret i Trøndelag.

Folkehelse

En god folkehelsepolitikk er et viktig bidrag for å bekjempe uønskede sosiale forskjeller mellom folk i Norge. Samtidig må tiltak for bedre folkehelse til enhver tid veies opp mot enkeltmenneskers valgfrihet. Et av hovedmålene i FNs bærekraftsmål er god helse. Det innebærer å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder og sosial tilhørighet. For å bidra til å oppnå dette vil Høyre legge til rette for at folk kan ta gode og sunne helse- og livsstilsvalg i hverdagen.

Gode valg for den enkelte

Folkehelse og forebygging er viktig både for den enkelte og for samfunnet. En god folkehelsepolitikk er å støtte opp under gode valg for den enkelte. En god psykisk helse er viktig for å ha god livskvalitet, og forebygging av psykiske problemer er en viktig del av folkehelsearbeidet.

Kunnskap og vaner varer livet ut, og jo tidligere man får gode vaner jo lettere er det å holde på dem. Foreldrene har en stor del av dette ansvaret, men skolene kan også bidra til dette. Ved å legge til rette for at alle kan få muligheten til å velge et sunt kosthold og fysisk aktivitet gjennom dagen, kan skolen bidra til å få på plass gode vaner. Dette vil igjen kunne bidra til både en god fysisk og psykisk folkehelse.

Trøndelag Høyre vil:

- Gjøre det enklere for folk å ta gode helse- og livsstilsvalg i hverdagen.
- Mobilisere og samarbeide med frivillige aktører og organisasjoner i folkehelsearbeidet.
- Legge til rette for et godt samarbeid med friluftsansjoner om lavterskel fritidstilbud i nærmiljøene, med vektlegging på fysisk aktivitet, natur- og kulturopplevelser og sosiale møteplasser for å fremme både fysisk og psykisk helse.
- Legge til rette for videre utbygging av gang- og sykkelveier for å stimulere til mer bevegelse.
- Se psykisk helse som en integrert del av folkehelsearbeidet.
- Jobbe for å bedre det psykososiale miljøet på skolene og samarbeide tett med kommunene for å styrke folkehelsearbeidet lokalt.
- Arbeide for bedre forebygging og håndtering av psykiske lidelser.
- Jobbe for at unge får kjennskap til normale psykologiske utfordringer og at livsmestring kommer inn som et fagområde i skolen.
- Legge til rette for mer fysisk aktivitet i skolen, blant annet ved å lære av og spre gode erfaringer fra forsøk på andre skoler og fylkeskommuner.
- Styrke ettervernet for rusavhengige etter behandling gjennom større samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten.
- Ta større hensyn til likestilling, inkludering og mangfold i fylkeskommunens virke.

Kvalitet og trygghet i tannhelsetjenesten

Den fylkeskommunale tannhelsetjenesten er først og fremst et tilbud til barn og unge, eldre og særskilte grupper. For Høyre er det viktig med høy faglig kvalitet i tannhelsetjenesten, slik at innbyggerne får best mulig hjelp. Samtidig er det viktig at tjenesten blir organisert på en effektiv og hensiktsmessig måte, slik at innbyggerne sikres trygg og god behandling.

Trøndelag Høyre vil:

- Se på muligheten for å etablere en garantiordning som sikrer at brukerne får tannlegebehandling med den hyppighet som er vedtatt ved å ta i bruk private tannleger.
- Organisere tannhelsetjenesten slik at det kan bygges robuste og kompetente fagmiljø som sikrer en god tannhelsedekning i hele fylket.
- Etablere et samarbeid med private aktører for å skape en best mulig tannhelsetjeneste innenfor de rammene som fylket disponerer.
- Jobbe for god rekruttering av tannhelsepersonell.

Kultur, idrett og frivillighet

Deltakelse i kultur, idrett og frivillighet beriker menneskers liv. For Høyre er det et vesentlig mål at alle skal ha et godt og variert tilbud til å kunne delta i lokalsamfunnet, uavhengig av bosted eller funksjonsevne.

Kulturen er en del av vår identitet. Fylkeskommunens rolle er å legge til rette for det private og ideelle og profesjonelle engasjementet gjennom gode og fleksible rammebetingelser.

Den trønderske kulturarven

Trøndelag har en stolt historie som har gitt oss mange viktige kulturminner og steder som det er viktig at vi tar godt vare på for ettertiden. Kunnskap om egen kultur gir trygghet og gode forutsetninger for å møte dagens mangfold av impulser utenfra, på en sjenerøs og konstruktiv måte. Høyre mener kulturarven best ivaretas gjennom bruk og forsvarlig forvaltning.

Trøndelag har en rik og kjent historie fra vikingtid, mange gravhauger og kjente spel, for eksempel spelet på Stiklestad og det største gravfeltet fra vikingtiden på Vang i Oppdal. Høyre vil arbeide for å løfte "Trøndervikingen", slik at vi kan ta vare på historien, kulturen og tradisjonene.

Trøndelag Høyre vil:

- Sikre at tusenårsjubileet 2030 blir en storstilt nasjonal markering med god statlig finansiering
- Videreføre «vern gjennom bruk» som førende prinsipp for kulturminnevern.
- Arbeide for å realisere Frostatingsenteret.
- Arbeide for et løft av «Trøndervikingen».
- Styrke satsingen på pilegrimsveiene og Trondheim som pilegrimsmål.
- Det nasjonale St. Olavs-jubiléet (tusenårsjubileet) i 2030 bør brukes til en trøndersk storsatsing på kultur – hvor pilegrimstradisjonen, og Trondheim som europeisk kulturhovedstad kan danne kjernen.
- Legge til rette for at samisk næring, kunst og kultur kan formidles på en god måte, blant annet gjennom Saemien Sijte.
- Styrke arbeidet med restaurering av kongevegen over Dovrefjell.

Frivilligheten – de mange viktige fellesskapene

For Høyre er det viktig å legge til for de mange fellesskapene. Det frivillige engasjementet er mye mer enn et supplement til offentlige tjenester. Frivilligheten er en bærebjelke i lokalsamfunnet og er med på å skape inkludering og medvirkning og løser mange viktige oppgaver. Gjennom deltakelse i idrett, kultur og annen frivillighet skapes engasjement, integrering og styrking av det lokale demokratiet.

Trøndelag Høyre vil:

- Sørge for at utleie av offentlige lokaler til frivilligheten skjer til en rimelig pris for frivilligheten og kulturlivet.
- Se på muligheten for å utvikle et samarbeid mellom frivillige organisasjoner, studenter og skole med tilbud slik som leksehjelp, fysisk aktivitet og liknende.
- At fylkeskommunen i større grad kjøper tjenester fra sosiale entreprenører for å bidra til innovative og bedre tjenester.

Et fritt og levende kulturliv

Kulturen er viktig for livsgleden og har en verdi i seg selv. Samtidig så er et sterkt, skapende og kritisk kulturliv en viktig del av vårt demokrati. Derfor må det også være uavhengig av offentlige myndigheter. For å oppnå denne armlengdes avstand trenger kulturen flere ben å stå på. Derfor bør det legges til rette for at kulturen har flere bidragsyttere enn det offentlige. Samtidig er det viktig at søknadsprosesser er tilgjengelige og enkle, og at kulturinstitusjonene får den friheten de trenger for å skape et godt tilbud.

Trøndelag Høyre vil:

- Forenkle og redusere søknadsbyråkratiet i kultursektoren.
- Sørge for at kulturinstitusjonene får større frihet og færre føringer.
- Arbeide for et fritt og levende kulturliv gjennom både offentlig finansiering og private bidrag.
- Se på muligheten for å etablere en ordning med kulturkort for ungdom slik at flere kan benytte seg av kulturtilbudet i regionen uavhengig av økonomisk evne.
- Bibliotekene skal være levende brukshus som hjørnестener i gode nærmiljø
- Være en pådriver for å etablere et nytt felles museumsbygg for Trondheim kunstmuseum, Nordenfjeldske kunstindustrimuseum og kirkekunstsamlingen.
- Støtte byggingen av et nytt vitensenter.
- Se på muligheten for en felles museumsstruktur i Trøndelag med felles administrasjon.
- Styrke museene i Trøndelag slik at de blir viktige medspillere for det kulturbaserte næringslivet.
- Styrke Trøndelags posisjon blant landets ledende havbruksregioner gjennom støtte til etablering av Ægir – Norsk Havbruksmuseum på Hitra.

Idrett og friluftsliv

Idretten er en svært stor og viktig del av frivilligheten i Trøndelag. Den er en stor folkebevegelse som bidrar til god folkehelse, deltagelse og inkludering. Høyre ønsker å bygge opp under den frivillige innsatsen og jobbe for gode rammevilkår for idretten.

Trøndelag Høyre vil:

- At tildeling av spillemidler i hovedsak følger de prioriteringer som idretten selv har gjort.
- Leie ut offentlige idrettsanlegg og gymsaler til en rimelig pris til barne- og ungdomsidrett.
- At fylkeskommunen samarbeider med kommunene, idretten og private aktører når det bygges idrettshaller ved de videregående skolene.
- Prioritere utbygging av de idrettsanleggene som er tiltenkt flerbruk og regionale/interkommunale anlegg.
- Bidra til at egenorganisert idrett og aktivitet sikres tilgang til idrettsanlegg.

Forenkle, fornye og forbedre

Høyre ønsker en effektiv og åpen offentlig sektor, slik at innsatsen kan konsentreres om de som trenger den mest. En god og serviceorientert fylkeskommune, med en ansvarlig økonomisk politikk, er viktig for næringslivet og brukere av de offentlige tjenestene. Fylkeskommunen skal være en attraktiv arbeidsplass med dyktige medarbeidere som trives.

Trøndelag Høyre vil:

- Sørge for at fylkeskommunen sees på som en god arbeidsgiver og en attraktiv arbeidsplass.
- Fylkeskommunen skal tilby læreplasser og praksisplasser i egen organisasjon.
- Legge opp til mer automatisert saksbehandling i saker som egner seg for det, for å frigjøre ressurser og spare tid for innbyggere og næringsliv.
- Sørge for at personvern og datasikkerhet blir godt ivaretatt innen fylkeskommunens IT-løsninger.

Ja-holdning og lokal styring

Høyre mener samfunnet best bygges nedenfra og opp. Derfor må lokalt skjønne ikke bare tillegges vekt i beslutninger, men også få rom til å fatte beslutninger på egen hånd. På den måten kan beslutninger tas så nært den det angår som mulig. Det betyr for eksempel at stat og fylkeskommune bør unngå innsigelser i plan- og arealsaker. Videre må det fylkeskommunale byråkratiet være oversiktlig og forutsigbart. Slik skaper man et godt grunnlag for lokal styring og tillit til offentlige myndigheter.

Trøndelag Høyre vil:

- Fornye og forenkle regelverk og arbeidsmetoder i fylkeskommunen.

- Unngå innsigelser på kommunale vedtak i plan- og arealsaker så langt det er mulig.
- Arbeide for at statlig vern og naturforvaltning skal gjennomføres i samråd med og ikke i konflikt med lokale myndigheter.
- At næringslivet skal oppleve en åpen «ja-holdning» fra det offentlige og at det fylkeskommunale byråkratiet skal være forutsigbart og effektivt.
- I kommuner hvor det er stor interesse for å etablere snøscooterløyper, må lokale myndigheter få anledning til å etablere det.
- Arbeide for å overføre makt fra staten til lokaldemokratiet.
- Benytt innkjøpsmakten til å fremme innovasjon gjennom offentlige anskaffelser.
- Spille på lag med kommunene i saker som gjelder vei- og kollektivløsninger.